

No. 10.

Oct. 1913.

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Druk: N. V. »STOOMDRUKKERIJ FLORALIA", Assen.

In Memoriam.

Den 3den September l.l. overleed te Sittard ons medelid de heer ERNEST GADIOT.

Medeoprichter van het Natuurh. Genootschap in Limburg heeft hij, meer dan wie ook, voor onze Vereeniging geijverd. Waar 't haar gold was hem niets te veel. 't Was zijn lust en zijn leven al z'n vrijen tijd dienstbaar te maken aan hare belangen.

En wanneer hij dan zag, hoe 't Nat. Hist. Gen. staag vooruitging, fleurde zijne helaas maar al te wankle gezondheid op en maakte hij nieuwe plannen om het Genootschap een nog hoogere vlucht te doen nemen.

Als lid der Redactiecommissie van het Jaarboek was het vooral de heer Gadiot, aan wien we in in de eerste plaats danken, dat de „Mededeelingen" over 1911 en 1912, zoo goed verzorgd 't licht zagen.

Voor de uitgave van ons *Maandblad* nam hij het initiatief en belangloos heeft hij zich, iedere maand weer opnieuw, beschikbaar gesteld om dat Maandblad te verzorgen.

Zijn veel omvattende kennis van planten en dieren, gepaard aan een onuitputtelijke werkkraft, stelden den heer Gadiot in staat om zich, ook nog op andere wijze, voor de beoefening der Natuurlijke Historie in Nederland verdienstelijk te maken.

Hij was Hoofdredacteur van *Natuurgenot in Huis*, tijdschrift voor Aquarium-, Terrarium- en Insectariumhouders.

Menig nummer van het tweemaal per maand verschijnend *Natuurgenot in Huis* getuigt van 't bewonderingswaardig waarnemingsvermogen, 't doorzicht en de kennis van den Hoofdredacteur.

Voegen we hierbij, dat de heer Gadiot medewerker was aan 't tijdschrift *Water, Bodem en Lucht*, en dat hij een uitgebreide wetenschappelijke correspondentie voerde, dan behoeft 't geen verder betoog, dat hij een zeer werkzaam leven heeft geleid en aanspraak mag maken op de erkentelijkheid van iederen liefhebber van Natuurlijke Historie.

Hem, die te bescheiden was om tijdens z'n leven, den dank van het Natuurhistorisch Genoot-

schap in Limburg te willen aanvaarden, zij daarom thans, na zijn verscheiden, die dank van harte gebracht.

RAATH-BINGELRADE.

JOS. CREMERS.

ONZE TERTIAIRE AARDLAGEN.

Ofschoon in ons maandblad no. 8 en 9 werd aangekondigd, dat bij eene volgende gelegenheid eenige beschouwingen over de krijtperiode zouden worden gegeven, lijkt het beter den lezer in dit nummer eerst even met onze tertiaire aardlagen te doen kennismaken.

Zooals wij vroeger hebben gehoord, behoort de **tertiaire formatie** tot de **neozoïsche groep** en vormt aldus het laatste hoofdstuk uit de woordingsgeschiedenis onzer aarde.

In het tertiaire tijdvak vormden zich de Alpen, Karpaten, Apennijnen, Kaukasus, Atlas, Himalaya, Cordilleras en andere gebergten. Het klimaat, aanvankelijk tropisch, verschilde aan het einde van het tertiaire tijdvak niet veel van dat van thans.

Hoe hoog sedert het begin van de tertiaire periode het land is gestegen of beter gezegd hoe diep de zeespiegel is gedaald, is niet met zekerheid na te gaan, bewezen is echter dat tertiaire zeevormingen en wel de nummulitenlagen uit de eocene afdeling van de tertiaire formatie in het Himalaya-gebergte nog op 5000 Meter boven den zeespiegel gevonden worden.

Door de veelvuldige bodembewegingen had telkens eene **wisseling van mariene met brak- en zoetwaterafzettingen** plaats, d.w.z. een bepaald deel van het aardoppervlak was nu eens zeebodem en werd met mariene sedimenten bedekt, in een volgende periode was het vasteland en dan ontstonden in de lagunen, strandmeeren en moerassen van den zeebodem, die aan het uitdrogen was, brakwater- en zoetwatervormingen, welke later tengevolge van het opnieuw vooruitdringen van de zee wederom door mariene sedimenten werden bedekt.

Van een en ander is het gevolg geweest, dat herhaaldelijk veranderingen in den aard van de lagen en in de bijbehorende fauna en flora plaats grepen of, zooals de geologen zich uitdrukken,

eene aanhoudende *facieswisseling* plaats had. Aangezien bovendien de meeste afzettingen een betrekkelijk klein gebied innemen, n.l. dat van oude binnenzeeën of van ondiepe zeeboezems, is het te begrijpen, dat het aanvankelijk zeer moeielijk was om de verschillende tertiaire afzettingen op dezelfde wijze met elkander te vergelijken, zooals men dat bij de oudere vormingen placht te doen. Men was gedwongen bepaalde tertiaire mariene fauna's, behalve onderling ook met de nog levende fauna in de aangrenzende zee te gaan vergelijken, d.w.z. den ouderdom van eene bepaalde afzetting te beoordeelen naar het percentage van hare nog levende soorten. Als regel wordt thans aangenomen, dat *hoe ouder een fauna is, des te geringer is het aantal van de daarin aanwezige recente soorten en hoe jonger de fauna, hoe grooter het aantal levende soorten.*

Aldus onderscheidde men aanvankelijk in de tertiaire formatie drie afdelingen, en wel de Pliocene afd. met 40—90 % nog levende soorten.

Miocene	„	„	10—40 %	„	„	„
Eocene	„	„	3½ %	„	„	„

Tusschen de eocene en miocene afdeling werd later op grond van eene meer nauwkeurige bestudeering van de tertiaire formatie nog eene oligocene geschoven en als oudste een paleocene toegevoegd, zoodat wij thans de tertiaire formatie verdeelen in eene

Pliocene afdeling	}	jong-tertiaire vormingen.
Miocene		
Oligocene	}	oud-tertiaire vormingen.
Eocene		
Paleocene		

De paleocene of oudste afdeling van het tertiair is in het Zuiden van ons land op verschillende diepten door middel van diepe boringen waargenomen.

Zij rust meestal onmiddellijk op het krijt en bestaat in den regel uit groene, grijze en rossig zwarte kleisoorten, donkergekleurde zanden en kwartsitische zandstenen, hier en daar met zwarte bruinkolen er tusschen.

In Noordelijk Limburg kent men alle drie étages, waarin de paleocene vorming kan worden onderverdeeld.

In het **Opper-paleoceen** of *landénien* kunnen wij, behalve planten en vischresten, aantreffen de *Cyrena antiqua*, en de *Cerithium funatum*, in het **Midden-paleoceen** of *heersien* de *Pholadomya Konincki*, *Cyprina Morrissi*, *Aturia ziczac*, *Cardita pectuncularis*, *Ostrea bellovacina* en in het **Onder-paleoceen** of *montien* de *Beleptera Konincki*, *Mitra Dewalquei*, *Cerithium inopinatum*, *Turitella montensis*, *Cidaris Tombecki* en andere fossielen.

De Eocene-afdeeling, welke in de onderafdeelingen of étages: *asschien*, *ledien*, *wemmeliën*, *lackeniën*, *bruxelliën*, *paniseliën* en *ypresien* kan worden gesplitst, werd bij de boring te Oplôo in de noordelijke Peel waargenomen. Zij bestaat uit

lichtgrijze en groene kleien en glaukoniethoudende¹⁾ zanden.

In het **Opper-eoceen** is de *Nummulites variolarius* geen zeldzaamheid, terwijl het **Midden-eoceen** zich o.m. kenmerkt door de *Nummulites laevigatus*, *Cardita plinica*, *Cardium porulosum* en *Pectunculus pulvinatus*. Het **Onder-eoceen** ten slotte bevat o.m. de *Nummulites planulatus* en de *Pinna margaritacea*.

De Oliogocene-afdeeling, welke uit *aquitaniën* (bovenste étage), *rupeliën* (middelste étage) en *tongriën* (onderste étage) kan worden beschouwd te zijn samengesteld, komt in Limburg bijna overal voor. Op tal van plaatsen komt deze vorming aan de oppervlakte of ligt op geringe diepte onmiddellijk onder de jongere leem.

Zij bestaat in het Zuiden van Limburg uit donkere glaukoniethoudende zand- en kleilagen, welke laatsten dikwerf kleine zwarte glanzende steentjes bevatten, die voor een goed deel uit *phosphoriet* schijnen te bestaan. Dikke kleilagen in de buurt van Spekholzerheide, Kerkrade en Eygelshoven zijn onder den naam van *bagbert* bekend.

De middelste étage kenmerkt zich door de aanwezigheid van *septariën*, dit zijn kogel of langwerpige knolachtige kalkmassa's, met tal van kleine scheuren, welke kalkmassa's gelijktijdig met de hen omgevende lagen, door concentreering van de minerale stof, zijn ontstaan. De klei, waarin zij zich bevinden, wordt met den naam *Septariën-klei* of *rupelleem* aangeduid.

B.
(Wordt vervolgd).

¹⁾ Glaukoniet is een sterk groen gekleurd waterhoudend silikaat van kaolien, ijzeroxyde en kali.

Excursie Valkenburg.

Aan de Geologische excursie in den omtrek van Valkenburg en Schin-op-Geul werd door 'n veertigtal leden en geïntroduceerden deelgenomen.

'n Woord van dank aan den leider der excursie, Dr. W. C. KLEIN, is hier zeer zeker op zijn plaats.

Hij heeft ons inderdaad alles laten zien, wat daar op Geologisch gebied te zien viel.

En dat was niet weinig!

De glasheldere verklaringen van den heer Klein, geholpen nog door 'n kaartje, waarop 'n doorsnede van de bezochte terreinen in beeld was gebracht, maakten 't ons gemakkelijk den leider in alle details zijner uitleggingen te volgen.

't Is te hopen, dat 't Nat. Hist. Gen. in Limburg meer dergelijke excursies organiseert.

Aan belangstellende deelnemers zal 't zeer zeker niet ontbreken.

H.

Vuurpadjes.

In 't vorige nummer van 't Maanblad vermeldde ik, dat de heer Sprenger 'n Vuurpadje had gevonden tusschen Gronsveld en St. Geertruid en wel op 'n heel andere plaats dan waar ik — en-

kele jaren geleden — bij 't laatstgenoemd dorp ook tal van Vuurpadjes aantrof.

Achteraf blijkt, dat 'k me omtrent deze beestjes leelijk vergist heb. 'k Meende n.m.l. dat we hier te doen hadden met *Bombinator igneus*, terwijl al de door ons waargenomen padjes, evenals dat van den heer Spr., in werkelijkheid toch behooren tot *Bombinator pachypus*.

Hoe of 'k dien blunder sloeg?...

Omdat 'k te zeer afging op wat er over inlandsche Vuurpaden te lezen staat in de boeken.

Daar hebt ge b.v. „'t Leerboek van de grondbeginselen der Dierkunde in haren geheelen omvang” door P. Harting, Hoogleraar aan de Utrechtsche Hoogeschool.

Waar dit handelt over de Batrachii lees ik: „'n tweede inlandsch geslacht is *Bombinator*, waarvan de eenige soort, de kleine *B. igneus* wordt aangetroffen in de Oostelijke provinciën van Nederland.”

Daar hebt ge de „*Natuurlijke Historie van Nederland*” door Prof. H. Schlegel.

„In Nederland, luidt 't hier, is ons slechts ééne soort van Vorschpaden, de zoogenaamde Vuurpad, *Bombinator igneus* onder het gezicht gekomen.”

„De Vuurpad, zegt diezelfde geleerde, is zeer kennelijk aan hare geelroode, met groote blauwe vlekken als gemarmerde onderdeelen.”

Van *Bombinator pachypus* in ons land spreekt noch Harting, noch Schlegel.

Evenmin doet dat R. T. Maitland in: „*Prodrôme de la faune des Pays-Bas et de la Belgique flamande*”, die wel weer *igneus* vermeldt als zeer zeldzaam in ons land voorkomende.

Verschillende Goden van minderen rang hebben, waarschijnlijk het illustre voorbeeld dezer kenners onzer inlandsche dieren volgende, in de boeken, welke zij uitgaven verteld van *Bombinator igneus*, die in ons land zou gevonden zijn.

't Is mogelijk, dat *igneus* elders in Nederland voorkomt — maar in Limburg werd ze tot nu toe niet aangetroffen.

En toen ik schreef, dat bij St. Geertruid en Gronsveld Vuurpadjes, *Bombinator igneus* worden gevonden, berustte zulks op 'n vergissing, die haar oorsprong had in de boven aangehaalde literatuur.

Neen, onze padjes behooren tot de *Geelbuikpadjes*, tot *Bombinator pachypus*.

Waarom? . . . .

Omdat hun *onderdeelen* mooi okergeel met blauwgrijze vlekken als gemarmerd en de *toppen der vingers en teenen* geel gekleurd zijn.

Bij *igneus* toch vertoonen zich deze toppen altijd zwart en zien we de *onderdeelen* blauwzwart met witte puntjes en oranje-roode vlekken bezet.

Klaarblijkelijk waren de „Klungelskes” door Heimans waargenomen nabij Epen, ook *pachypussen*.

Immers hij spreekt in „*Wandelen en Waarne-*

men” van „grijze vuurpaden met geel gevleekten buik.”

Dit, om later mogelijk misverstand omtrent de Limburgsche Vuurpadjes te voorkomen.

Raath-Bingelrade.

JOS. CREMERS.

Schutzmittel der Pflanzen gegen Schnecken Eine pflanzenbiologische Beobachtung.

Vor etwa zehn Jahren erschien ein eigentümliches Buch von M. C. Piepers: *Mimikry Selektion Darwinismus*. Als Reaktion von äusserster Heftigkeit gegen die in seinem Titel genannten naturwissenschaftlichen Hypothesen erlangte es eine gewisse Berühmtheit. Es hatte ohne Zweifel manches Gute; die Kritik, die da an so manchen abgedroschenen Mimikrybeispielen und anderen biologischen Romangeschichten geübt wurde, war famos, war ganz zutreffend und — trotz des schlechten Deutsch — köstlich zu lesen.

Trotzdem wurde das Buch inzwischen von fast allen Seiten abgelehnt. Warum? Weil es weit übers Ziel hinausschoss, indem Herr Piepers seine durch allerhand antidarwinistische Entdeckungen erwachte Skepsis auf andere Gebiete der modernen Biologie übertrug und mit verblüffender Rücksichtslosigkeit vieles benörgelte und negierte, was man als gesichertes Ergebnis wissenschaftlicher Forschung anzusehen gewohnt war.

Herr Piepers geht am Schlusse seines Buches so weit, nicht bloss die Notwendigkeit der durch Insektenbesuch vermittelten Wechselbestäubung der Pflanzen zu leugnen, sondern auch „den im allgemeinen diesem Besuch zugeschriebenen Vorteil” in Abrede zu stellen. Damit wirft er die ganze heutige Blütenbiologie über den Haufen.

An derselben Stelle verwirft er auch die Schutzeinrichtungen der Pflanzen gegenüber Tieren.

Da Herr Piepers beständig klagt, es handle sich bei all diesen Lehren der Biologie um aprioristische Hypothesenmacherei ohne exakte Beobachtungen, so habe ich seit der Lektüre seines Buches mehr als früher darauf geachtet, ob und in welchem Umfang jene Lehren durch Tatsachen sich bestätigen lassen.

Die Dornen und rauhen Haare mancher Pflanzen gelten allgemein als Schutzmittel gegen tierische Angriffe; besonders gilt dies von den Brennhaaren. Man sollte daher erwarten, dass die Brennessel unter den einheimischen Pflanzen zu den am besten geschützten gehöre. Es mag nun sein, dass sie tatsächlich von den grösseren Weidetieren gemieden wird; unter den niederen Tieren hat sie aber ihre Kostgänger, die man nicht erwarten sollte. Da ist zunächst die Raupe von *Vanessa urticae*, die in das Blatt der Brennessel und in die Theorie der Schutzeinrichtungen ein grosses Loch frisst. Es wird ihr indessen von den Pflanzenbiologen mittels folgender Gedankengänge verziehen: „Von den Raupen der *Vanessa urticae* wird ihr Laub freilich trotz der Brenn-

haare abgefressen, aber diese Schädigung beschränkt sich nur auf einen Teil der Blätter; aus den unberührten Stengeln und Knospen können sich immer noch neue, beblätterte Sprosse entwickeln, und die Nesselstaude geht daher infolge dieses Angriffes der Raupen nicht ganz zu Grunde". So *Kerner von Marilaun* in seinem Pflanzenleben Bd. I S 427.

Wenn über die gefräßigen *Vanessa*-Raupen mit so viel Milde geurteilt werden soll, dann verdienen natürlich die verschiedenen Schmarotzer aus der Ordnung der Coleopteren erst recht Nachsicht. Den Käfersammlern ist bekannt, dass der hübsche schwefelgelb gerandete Rüssler *Chlorophanus viridis* nirgends so sicher zu finden ist wie auf Brennesseln, wo er sich ohne Zweifel an dem zarten wohlschmeckenden Laube gütlich tut.

Auf keinen Fall aber sollte man erwarten, *Schnecken* die angeblich so vortrefflich geschützten Brennesseln besteigen zu sehen, und doch scheinen sie, besonders gewisse *Helix*-Arten eine wahre Vorliebe für Brennesselblätter zu haben! Seit Jahren habe ich immer wieder beobachtet, wie zahlreich die Hainschnirkelschnecken gerade auf den Brennesseln erscheinen. In Luxemburg traf ich 1906 auf *Urtica*-Arten die schönsten Exemplare von *Helix adpersa*, und wenn ich in Maastricht für die Hunderte von *Drilus*-Larven 1909—1911 *Helix nemoralis* und Verwandte in Menge brauchte, so lenkte ich meine Schritte nach den Brennesselgebüschchen von Oud-Vroenhoven!

Aus diesen Beobachtungen darf man wohl den Schluss ziehen: Für den Schutz gegen diese Häuschenschnecken leisten die Brennhaare wirklich nichts. Sie werden von der Kriechsohle niedergedrückt und durch Schleimabsonderung unschädlich gemacht. Wollte man nun verallgemeinern, wie Piepers es so gerne tut, so könnte man allerdings sagen: Ex uno disce omnes = Wenn nicht einmal die Brennhaare Schnecken abzuhalten vermögen, dann sind überhaupt Pflanzenhaare nicht dazu imstande. Ich war wirklich nahe daran, mir dieses Urteil zu bilden, als ein interessanter Vorgang in diesem Frühjahr mich eines Besseren belehrte.

An einer schattig feuchten Stelle unseres Gartens, die ich vom Gärtner als ein „wahres Schneckenloch“ bezeichnen hörte, wuchsen die wegen ihrer riesigen Blätter und Blütendolden bekannten *Heracleum sibiricum*. Die Blätter dieser Pflanze blieben gänzlich von Schneckenfrass frei. Als aber eines Tages eines der unteren Blätter durch irgend einen Zufall zur Erde herabgebogen war, sodass die Schnecken vom Boden direct auf die Blattspreite gelangen konnten, ward in kürzester Zeit dieses eine Blatt vollständig von ihnen zerfressen. Was sie bisher davon abgehalten hatte, war der Haarbesatz des Blattstiels. Die einzelnen Haare desselben sind recht gross, sehen aber unter dem Mikroskop nicht gefährlicher aus als die Brennhaare der Brennessel. Statt spröde sind sie weich

und biegsam, sie brechen, wenn sie stark gebogen werden, an der Basis ab und entleeren dann einen reichlichen Saft. Dieser Saft scheint mir die Eigenschaft zu haben, den Schneckenschleim zu lösen, und dies dürfte der Grund sein, weshalb die Blattstiele von *Heracleum sibiricum* den Schnecken ein Greuel sind.

Man kann also nicht behaupten, dass Pflanzenhaare niemals wirksamen Schutz gegen Schneckenfrass verleihen.

SITTARD, 12 Aug. 1913.

H. SCHMITZ S. J.

Vogelbescherming.

„Nu kunnen we zonder verzamelingen moeilijk studeeren en vorderen in de wetenschap, „maar 't is niet noodig, dat iedereen er een verzameling op na houdt. 't Beste zou zijn, dat „er op verschillende plaatsen van het land kleine „musea van natuurlijke historie bestonden, die „o.a. ook een goede eierverzameling onderhielden. „De conservator van zoo'n museum zou zich in „verbinding kunnen stellen met enkele liefhebbers, die hem van het noodige konden voorzien. De andere jongelui mogen dan hun heil „er in zoeken ieder voorjaar opnieuw de groote „collectie in de natuur te bestudeeren en te bewonderen.”

Met deze woorden citeer ik een hoofdstuk uit „het vogelboekje door J. P. Thijsse”, om aan te toonen dat Thijsse, die ook door ons Limburgers om zijn dierenliefde geacht wordt, er niets geen kwaad inziet, indien enkele levende wezens terwille van de studie opgeofferd worden. Het is ook op dit standpunt, dat het Bestuur van ons genootschap zich plaatst.

Evenmin als Thijsse met de gebruikte woorden heeft willen zeggen, dat hij *tegen dierenbescherming* is, evenmin heeft het Bestuur ooit getoond tegen het beschermen der levende wezens te zijn. Integendeel alle leden zijn voor dierenbescherming en willen deze helpen bevorderen zooveel als in hun vermogen is. Zij zijn er echter evenzeer van overtuigd dat enkele verzamelingen haar nut kunnen hebben.

Dus . . . . nu veld en bosch maar in en alles wat springt, kruipt en vliegt gevangen en voor het museum of voor eigen verzameling bemachtigd? Vast niet! Niets van dit alles! Wie denkt, dat wij op deze wijze ons museum willen vullen, heeft het glad mis en wij achten het verkeerd, dat talrijke kleine verzamelingen worden aangelegd, die elk op zich zelf, zeer dikwijls al heel weinig beteekenen. Wij zijn er van overtuigd, dat, als wij zoo'n handelwijze aanbevelen, er met recht geprotesteerd kon worden.

Neen, met overleg moet te werk worden gegaan en zeker mogen *geen onbevoegden* het verzamelen ter hand nemen. Verder vinden wij het voor ons museum niet noodig de groote zeld-

zaamheden te laten bemachtigen. Het is gewis zeer verleidelijk om hiaten in een verzameling te vullen. Een verzamelaar kan zich misschien bij het volvoeren hiervan, geruststellen met de wetenschap dat de vind- en broedplaatsen zich vaak verplaatsen, zoodat wat thans in een streek zeldzaam voorkomt, later in massa zal te vinden zijn. Wij achten het echter beter, dit tijdstip dan maar af te wachten en voorts alle mogelijke moeite te doen, de uitbreiding te bevorderen, hoe zeer wij het denkbeeld van den verzamelaar kunnen begrijpen.

Doch, we zouden over *vogelbescherming* schrijven en zullen dus daarover thans maar beginnen.

In de eerste plaats moeten wij eens nagaan, welke vogels beschermd moeten worden en tegen wie of wat dit moet geschieden.

Meestal plaatst men zich bij het beantwoorden van deze vraag op een zeer egoïstisch standpunt.

Zoo verdeelt de practische mensch de vogels in twee categorieën en wel in eene waartoe de voor hem *nuttige* en een andere, waartoe de voor hem *schadelijke* behooren; de eerste wil hij dan beschermd hebben, terwijl hij de tweede categorie maar liefst zag uitgeroeid. Is dit standpunt nu werkelijk het juiste? Mijns inziens niet, en wel omdat ik er van overtuigd ben, dat er al zeer weinig vogels zijn, die in alle opzichten tot de *schadelijke* gerekend moeten worden. Dat de *beslist nuttige* en zij, welke nut noch schade doen, beschermd dienen te worden, daarover behoeven we niet te redetwisten. Ons egoïstisch streven om, de z.g. schadelijke te doden of uit te roeien, komt mij echter verkeerd voor. Niet alleen omdat ik het jammer vind, dat terwille van ons geldelijk voordeel alles opgeofferd moet worden, doch tevens omdat ons nog te weinig van het leven, en dus ook van het nut en de schade onzer vogels bekend is. Dat verschillende vogels, welke *schade doen*, tevens wel eens *nuttig* kunnen zijn, is overbekend. Waarom zou dit eveneens niet het geval kunnen zijn bij die soorten waarvan wij het leven nog niet voldoende kennen? Een paar voorbeelden van gevallen, waarbij de vogels zoowel *nut* als *schade* te beweeg brengen volgen hier. De *spreeuwen* vreten gaarne vruchten en kunnen heel wat schade aanrichten in boomgaarden, elke grasboer kan U evenwel vertellen, dat hij in de spreeuwen groote vrienden ziet. De *musschen* behooren tot de vogels, die wel het meest vervolgd worden; toch zuiveren zij een massa boomen van schadelijke insecten. De *merels* zijn in fruitplantages echte rakkers; de beste peren pikken ze aan en ze kunnen op deze wijze heel wat schade te weeg brengen. Iedereen zal echter tevens bemerkt hebben, dat talrijke insecten den dood in een merelmaag vinden. Mij is bekend dat te Mheer, *meezen* in sappige peren pikten, toch moeten ze om deze reden niet vervolgd worden, want ze verdelgen massa's insecten. De *blauwe en grauwe kiekendieven* van-

gen menig zangvogeltje, dat ons slechts genoeg en voordeel bereidt, doch zij vreten eveneens de voor ons schadelijke muizen. Volgens Thijsse is de *bruine kiekendief* op 't Naardermeer nuttig door het wegvangen van meerkoeten, die het broeden van eenden tegen gaan, doch menig boer in de omgeving van dit natuurmonument, zal wel eens een schot op deze voor hem lastige vogels gelost hebben.

Schade en nut zijn beide relatieve begrippen en daarom wordt het in vele gevallen bepaald moeilijk, om aan te raden welke vogelsoort wel en welke niet beschermd moet worden. Aangezien aangebrachte *schade* meestal te berekenen is, doch verkregen *voordeel* niet, zal de eerste steeds overdreven worden ten koste van het andere. Wat verder voor den een schadelijk is, kan voor den ander nuttig zijn. Uitroeien blijft dus steeds gevaarlijk en in vele gevallen zal verjagen van de plaats waar vogels schade kunnen aanrichten de beste oplossing zijn.

Op welke wijze kunnen wij het beschermen onzer vogels het best in de hand werken? . . . Volgens mijn persoonlijke ondervinding, door de *jeugd* te leeren, dat het zeer verkeerd is, nesten te verstoren en vogels te vangen. Vooral het uithalen van nesten heeft een fataal gevolg, daar het op zeer groote schaal plaats vindt. Bijna op elk mijner reizen in 't voorjaar op 't platte land, tref ik jongens aan, die hun vrijen tijd zoek brengen met het opsporen van nesten en uithalen der eieren. Konden wij zorgen, dat dit verstoren der nesten door de schooljeugd ophield, wij zouden heel veel tot stand hebben gebracht.

Hoe kunnen we dit bereiken? Waarschijnlijk, indien wij met behulp van heeren geestelijken en onderwijzers de jeugd kunnen inprenten, dat vogelbescherming in het belang van den landbouw is, en dat het verwoesten der nesten groot geldelijk en aesthetisch nadeel berokkent. Het is natuurlijk een eerste vereischte, dat de genoemde heeren dan de vogelstudie ter hand gaan nemen, waarbij het boekje no. 1 van de bibliotheek van de levende natuur „Het vogelboekje door Jac. P. Thijsse”, goede diensten kan bewijzen. Het spreekt van zelf, dat de verkregen kennis dan verder bij verschillende gelegenheden te pas moet worden gebracht. Zoo zou het b.v. uitstekend zijn op lezingen, die voor oudere landbouwers gehouden worden, de vogelbescherming te behandelen. Niet alleen om hen over te halen het beschermen daadwerkelijk te doen uitvoeren, doch tevens omdat het over deze brug weer mogelijk wordt de jeugd in de goede richting te leiden.

Hoe men het echter ook wil probeeren de menschen te overtuigen van het nut der vogelbescherming, laat men er steeds bij bedenken, dat het in de eerste plaats noodig is *liefde voor de natuur op te wekken*. Het plaatsen van borden met opschriften zooals: „Behandelt de dieren met zachtheid en spaart de vogels”, beduidt al zeer weinig, indien er niet tevens naar gestreefd

wordt de redenen te verklaren, waarom het opvolgen van dezen raad voordeelen met zich mede brengt. Voorts moeten de raadgevers er naar trachten door het *voorbeeld* tot navolging te dwingen en niet door een *verkeerde liefde* gedreven het *tegendeel* bewerken. Het opsluiten van allerlei diersoorten in kleine ruimten acht ik daarom niet goed, het stemt tot navolging. Hoe wreed soms met dit opsluiten te werk wordt gegaan is overbekend. Men denke slechts aan de kooitjes van 2 d.M³, die men vaak ziet en waarin tal van vogels een jammerlijk leven leiden.

Met een voorbeeld wil ik verder nog illustreeren, hoe verkeerd niet zelden te werk wordt gegaan met het opvoeden der jeugd, voor zoover het 't inprenten van liefde voor de natuur betreft. Mij is bekend, dat een onderwijzer aan zijn leerlingen verzocht salamanders voor hem te vangen. Deze salamanders, die in groote hoeveelheid, 60 stuks geloof ik, werden verstrekt, werden alle in één glazen bak van enkele liters inhoud geborgen. Dit op zich zelf was reeds af te keuren. Doch nu hebben ook salamanders voedsel noodig en daar hun dat niet of in onvoldoende mate werd verstrekt, stierven zij, de een na de ander. Aan de kinderen, die hiervan geruigen waren, moet dit „doodmartelen” werkelijk een hartverheffend gezicht hebben opgeleverd! Op deze wijze wordt vaak geheel ondoordacht gehandeld en iedereen zal het met mij eens zijn, dat zoo'n handeling reeds uit opvoedkundig oogpunt verkeerd is.

Van harte hoop ik, dat dit eene voorbeeld, 't welk echter door verschillende andere zou kunnen gevolgd worden, al voldoende is om in het vervolg tegen dergelijk optreden te protesteeren.

Verzet u dus tegen het wegvangen van vogels, het uithalen van nesten en voorkomt het martelen van talrijke dieren door de vaak zoo onmeedoogende jeugd.

Behalve door de schooljeugd wordt nog groot nadeel aan onze fauna gedaan door personen, die er hun beroep van maken in het voor- en najaar vogels te vangen. Tegen deze vogelvangsters kan men, zoolang de wet op het vangen der vogels niet veranderd wordt, heel weinig uitrichten. Het is daardoor mogelijk, dat nog tal van fraaie zangers, waaronder zelfs nuttige, worden buitgemaakt. Verschillende malen was ik er getuige van, dat, door de wet beschermde vogels werden gevangen, hetgeen mogelijk was, doordat de controle op het vogelvangen praktisch onuitvoerbaar is. Komt er bij het vogelvangen al eens iemand opdagen om controle te houden, welnu de vogels, die niet gevangen mochten worden, zijn gauw verstopt of worden desnoods de vrijheid hergeven. Betrekkelijk zelden maar wordt een vogelvangster betrapt op wetsovertreding. *Absoluut verbod* van vogelvangen kan slechts uitkomst geven en waar de wet hierin niet voorziet, kan alleen heil verwacht worden van de grondbezitters. Iedere grondbezitter moest n.l. het vogelvangen op zijn terreinen verbieden en bij over-

trekking de vogelvangsters verjagen of doen verbaliseeren.

In een volgend Maandblad wil ik eens nagaan, op welke wijze *het vermeederen* der vogels kan bevorderd worden. S.

Nieuwe Bestuursleden.

Door drukke werkzaamheden gedwongen zagen zich de heeren Dr. A. DE WEVER, Mr. FREES en EUG. HUPPERETZ genoodzaakt hunne functie als Bestuurslid van 't Genootschap neer te leggen.

Bij gelegenheid der excursie op 30 Aug. l.l. werden in hunne plaats gekozen, respectievelijk als Ondervoorzitter, Secretaris en Penningmeester de heeren: A. J. M. DE GIER, Sittard, J. B. GILJAM, Heerlen en Dr. J. P. G. VAN DER MEER, Maastricht.

De Voorzitter bracht 'n hartelijk woord van dank aan de heengaande Bestuursleden, voor alles wat zij voor 't Genootschap hadden gedaan en sprak den wensch uit, dat hunne opvolgers met evenveel liefde de belangen der Vereeniging mochten behartigen.

OFFICIËEL.

Nieuwe leden sedert de vorige opgave :

Dr. H. J. Hoffmans, *Maastricht*.
J. J. Habets, Onderwijzer, *Oirsbeek*.
C. J. Esseling, Saroleastraat, *Heerlen*.
J. H. M. Cortenraad, Geleenstraat, *Heerlen*.
Nic. Beckers, jur. cand., Oude Singel, *Leiden*.
Jos. Ritzen, Boomkweker, Vaesrade, *Nuth*.
H. Dresen, Ingenieur, *Heerlen*.
A. Frederiks, Onderwijzer, *Valkenburg*.
R. Hermans, Onderwijzer, *Valkenburg*.
Gabr. Beckers, Notaris, *Hoensbroek*.

Verhuisd :

J. G. J. Hoens, van Grevenbicht naar *Heerlen*.
Dr. L. Peeters, S. J., van Mariëndaal (Grave) naar *Amsterdam*, St. Ignatius-College, Hobbemakade 51.

Overleden :

J. H. M. Ern. Gadiot, *Sittard*.

Bedankt :

Dr. L. de Jong te *Roermond*.